EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 14.10.2021.
COM(2021) 632 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par eksporta atļaujām 2020. gadā atbilstoši regulai par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai

1. Ievads

Regulas (ES) 2019/125 par tādu preču tirdzniecību, ko varētu izmantot nāvessoda izpildei, spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai[1], mērķis ir valstīs ārpus ES novērst nāvessodu, no vienas puses, un spīdzināšanu un citu nežēlīgu, necilvēcīgu vai pazemojošu rīcību vai sodīšanu, no otras puses. Tajā ir šāds preču nošķirums:

- preces, kuras pēc savas būtības ir ļaunprātīgi izmantojamas un vai tās nemaz nedrīkstētu tirgot (II pielikums), un
- preces, kuras var likumīgi izmantot, piemēram, tiesībaizsardzības jomā lietotas ierīces (III pielikums), un preces ārstnieciskai izmantošanai (IV pielikums).

Uz III un IV pielikumā uzskaitīto preču tirdzniecību attiecas konkrēti ierobežojumi.

Regulas 26. panta 3. punktā ir noteikts, ka dalībvalstis sagatavo publisku ikgadēju darbības ziņojumu. Ziņojumā jāsniedz informācija par saņemto pieteikumu skaitu, par attiecīgajām precēm un par valstīm, uz ko attiecas šie pieteikumi, un par lēmumiem, kas pieņemti par šiem pieteikumiem. Regulas 26. panta 4. punktā ir noteikts, ka Komisija sagatavo gada ziņojumu, par pamatu ņemot dalībvalstu publicētos ikgadējos darbības ziņojumus. Minēto gada ziņojumu tā dara publiski pieejamu.

Komisijas ziņojumā ir sniegta informācija par dalībvalstu atļauju piešķiršanas darbībām 2020. gadā attiecībā uz tādu preču eksportu[2], ko varētu izmantot spīdzināšanai vai nāvessoda izpildei.

Visas dalībvalstis ir ziņojušas par eksporta atļauju skaitu, kas tika piešķirtas un noraidītas saskaņā ar 11. panta 1. punktu un 16. panta 1. punktu, un par precēm un galamērķa valstīm, uz kurām tās attiecās. Dažos gadījumos dalībvalstu kompetentās iestādes ir ziņojušas arī par to preču skaitu vai daudzumiem, kuru eksports tika atļauts, un to tiešo lietotāju kategoriju, kuriem preces tika piegādātas.

Atļaujas, ko reglamentē saskaņā ar Regulu (ES) 2019/125

Regulas 11. panta 1. punktā un 16. panta 1. punktā ir noteikts, ka attiecīgi III un IV pielikumā minēto preču eksportam ir vajadzīga atļauja[3].

Regulas III pielikumā uzskaitītas konkrētas preces, ko varētu izmantot spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai. Preces, kas minētas III pielikumā, ietilpst šādās pozīcijās: cilvēku savaldīšanai paredzētas preces, masu nekārtību novēršanai vai pašaizsardzībai paredzēti ieroči un ierīces, ieroči un ierīces, kas izsmidzina paralizējošas vai kairinošas ķīmiskas vielas, lai novērstu masu nekārtības vai nodrošinātu pašaizsardzību, kā arī dažas saistītas vielas.

Regulas IV pielikumā ir uzskaitītas konkrētas ķīmiskās vielas, ko varētu

(1) OV L 30, 31.1.2019., 1. lpp.

(2) Šajā ziņojumā nav sniegta informācija par to, kā eksportētāji izmantojuši Savienības vispārējo eksporta atļauju (atbilstīgi regulas V pielikumam) tādu preču eksportam, kas minētas IV pielikumā.

(3) Regulas 2. panta d) punktā termins "eksports" ir definēts kā "preču izvešana no Savienības muitas teritorijas, tostarp tādu preču izvešana, kam vajadzīga muitas deklarācija, kā arī preču izvešana pēc to uzglabāšanas brīvajā zonā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 952/2013 nozīmē".

izmantot nāvējošām injekcijām.

Izņemot gadījumus, kad IV pielikumā minēto preču eksportam tiek izmantota V pielikumā paredzētā Savienības vispārējā eksporta atļauja (*GEA*), šī eksporta atļauja jāsaņem no attiecīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm atbilstoši regulas I pielikumam.

Eksportēšanu uz galamērķiem, kas minēti Savienības vispārējā eksporta atļaujā, parasti var veikt bez dalībvalsts piešķirtas individuālās vai visaptverošās atļaujas. Līdzšinējā pieeja ir bijusi iekļaut V pielikumā valsti, kas nav ES dalībvalsts, ja tā ir ratificējusi attiecīgu starptautisku nolīgumu, apņemoties atcelt nāvessodu par visiem noziegumiem. Attiecībā uz valstīm, kas nav Eiropas Padomes dalībvalstis, tas nozīmē, ka attiecīgajai valstij bez atrunām ir jābūt ratificējušai Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (*ICCPR*) otrais fakultatīvais protokols.

Tomēr, ja ir pamatotas aizdomas par eksportētāja spēju ievērot šādas atļaujas nosacījumus vai eksporta kontroles tiesību aktus, kompetentā iestāde var aizliegt eksportētājam izmantot Savienības vispārējo eksporta atļauju.

Regulas 2019/125 20. panta 2. punktā ir paredzēts, ka dalībvalsts piešķirta eksporta atļauja var būt individuālā atļauja (atļauja eksportēt vienam tiešajam lietotājam vai saņēmējam trešā valstī) vai visaptverošā atļauja (atļauja eksportēt vienam vai vairākiem konkrētiem tiešajiem lietotājiem vai izplatītājiem vienā vai vairākās konkrētās trešās valstīs) [4].

Regulas 3., 4. un 5. pantā ir noteikts II pielikumā minēto preču attiecīgi eksporta, importa un tranzīta aizliegums. Kompetentās iestādes var paredzēt atkāpi no aizlieguma, taču tikai gadījumā, kad tiek pierādīts, ka attiecīgās preces lietos vienīgi ar nolūku tās publiski izstādīt muzejā (trešā valstī vai saskaņā ar 4. pantu dalībvalstī) to vēsturiskās nozīmes dēļ.

2. Piešķirtās un noraidītās atļaujas

2020. gadā kopumā tika paziņots par 247 atļaujām, un par atļauju piešķiršanu paziņoja 11 dalībvalstis. Pārējās dalībvalstis informēja Komisiju, ka tās nav saņēmušas atļaujas pieteikumus saskaņā ar regulu.

Tā kā regulas 2. pantā paredzētajā individuālās atļaujas un visaptverošās atļaujas definīcijā nav ietverts kvantitatīvais elements, piešķirto atļauju skaita norādīšana nenodrošina informāciju par tādu preču skaitu vai daudzumu, uz kurām attiecas minētās atļaujas. Informācijā, kuru dalībvalstis sniedz Komisijai, parasti nav nodalītas individuālās atļaujas un visaptverošās atļaujas.

Regulā ir noteikta prasība kompetentās iestādēm pārbaudīt, vai eksporta atļaujā ir pazīmes, ka eksportēšanas gadījumā attiecīgās preces varētu tikt izmantotas spīdzināšanai vai citādai nežēlīgai, necilvēcīgai vai pazemojošai rīcībai vai sodīšanai (III pielikums) vai nāvessoda izpildei (IV pielikums). Tādēļ regulas 20. panta

[4] Regulas 2. panta p) punktā ir pilnībā definēta "individuālā atļauja". Regulas 2. panta q) punktā ir pilnībā definēta "visaptverošā atļauja".

8. punktā ir paredzēts, ka kompetentajām iestādēm būtu "jāsaņem pilnīga informācija, jo īpaši par tiešo lietotāju, galamērķa valsti un preču galīgo izmantojumu".

Dalībvalstis paziņoja, ka 2020. gadā tās ir noraidījušas 23 eksporta atļaujas pieteikumus. Paziņotie atteikumi attiecās uz dažiem paredzētiem darījumiem ar klientiem Alžīrijā, Andorā, Apvienotajos Arābu Emirātos, Brazīlijā, Čīlē, Filipīnās, Honkongā, Irākā, Kamerūnā, Ķīnā, Malaizijā, Saūda Arābijā, Taizemē, Ugandā un Vjetnamā. Neatļautie darījumi galvenokārt attiecās uz III pielikumā 3.1. pozīcijā uzskaitītajām precēm[5]. Dažas no attiecīgajām III pielikumā uzskaitīto preču pozīcijām: 1.1.[6] (Saūda Arābija), 2.1.[7] (Alžīrija), 3.4.[8] (Honkonga, Taizeme) un 3.6.[9] (Irāka). Plānotais eksports uz Malaiziju attiecās uz precēm, kas uzskaitītas IV pielikuma 1.1. pozīcijas d) punktā *(pentobarbitāla nātrija sāls)*. Vēl viens plānotais eksports uz Honkongu attiecās uz precēm, kas uzskaitītas IV pielikuma 1.1. pozīcijā *(Citas ātras un vidējas iedarbības barbiturātu grupas anestēzijas vielas*).

Regulas 3., 4. un 5. pantā ir noteikts II pielikumā minēto preču attiecīgi eksporta, importa un tranzīta aizliegums. Regula ļauj valstu kompetentajām iestādēm paredzēt atkāpi no aizlieguma, taču tikai gadījumā, kad tiek pierādīts, ka attiecīgās preces lietos vienīgi ar nolūku tās publiski izstādīt muzejā (trešā valstī vai saskaņā ar 4. pantu dalībvalstī) to vēsturiskās nozīmes dēļ. Kompetentās iestādes ziņoja, ka tās nav piešķīrušas šādas atkāpes 2020. gadā.

Šā ziņojuma *1. pielikumā* sniegta informācija par valstu kompetento iestāžu 2020. gadā piešķirto eksporta atļauju skaitu pa preču kategorijām (regulas III un IV pielikums). Informācijā par piešķirto atļauju skaitu nav iekļauts eksports ar Savienības vispārējo eksporta atļauju (V pielikums).

2. pielikumā ir sniegta informācija par paziņoto eksporta atļauju un noraidīto pieteikumu skaitu pa preču kategorijām (III un IV pielikums).

3. pielikumā ir sniegta informācija par piešķirto atļauju un noraidīto pieteikumu skaitu laikposmā no 2017. līdz 2020. gadam.

4. pielikumā ir sniegta informācija par to paziņoto eksporta atļauju skaitu, kuras izsniegušas dalībvalstis.

5. pielikumā sniegta informācija par nozīmīgākajiem paziņotajiem atļautā eksporta galamērķiem.

6. pielikumā ir apkopota Komisijai sniegtā informācija par 2020. gadā paziņoto atļautā eksporta galīgo izmantojumu.

([5]) Preces, kas uzskaitītas III pielikuma 3.1. pozīcijā: pārnēsājami ieroči un ierīces, kas ievada vai racionē paralizējošas vai kairinošas ķīmiskas vielas devu.

([6]) Preces, kas uzskaitītas III pielikuma 1.1. pozīcijā: važas un vairākpersonu ķēdes (izņemot parastos rokudzelžus)

([7]) Preces, kas uzskaitītas III pielikuma 2.1. pozīcijā: elektrošoka zižļi.

([8]) Preces, kas uzskaitītas III pielikuma 3.4. pozīcijā: Maisījumi, kas satur vismaz 0,3 % PAVA vai OC un šķīdinātāju (piparu gāze).

([9]) Preces, kas uzskaitītas III pielikuma 3.6. pozīcijā: stacionāras vai piemontējamas ierīces paralizējošu vai kairinošu ķīmisku vielu izsmidzināšanai plašā rādiusā.

7. un 8. pielikumā iekļauts pārskats par eksportam atļautajām precēm, to galamērķiem un paziņoto galīgo izmantojumu.